

Zakaj gre pri referendumu

V nedeljo, 3., in v ponedeljek, 4. ju-
nija, bodo volivke in volivci v Italiji spet
poklicani k volilnim žaram, da povedo svo-
je mnenje glede dveh vprašanj: o proble-
mu lova in o uporabi tako imenovanih pe-
sticidov v kmetijstvu. Priznati je treba, da
za skorajšnji referendum ni kdovekakšne-
ga zanimanja ne pri nas ne drugod po dr-
žavi. V nekaterih krogih vlada celo boja-
zen, da se referendum ne bo udeležilo
po zakonu predpisano število upravičen-
cev in da ta sicer tako važni instrument
neposredne demokracije ne bo imel zato
pričakovanega pravnega učinka.

Volivni upravičenci se bodo morali pri
referendumu izreči, ali so za odpravo vr-
ste predpisov, ki zdaj urejajo lov, ali ne
in ali so za odpravo predpisov, ki veljajo
za uporabo tistih kemičnih sredstev v kme-
tijstvu, ki jim pravimo pesticidi.

Glede lova je javnost tudi pri nas raz-
ličnega mnenja, čeprav je treba ugotoviti,
da vprašanje ni tako akutno kot drugod po
državi, saj imajo naši kraji v tem pogle-
du precej ustaljeno tradicijo, po kateri je
treba lovca smatrati za prijatelja narave
in vsega, kar je z njo v zvezi. Drugo vpra-
šanje je seveda pravica dostopa do zem-
ljišč, kar je bilo in je še vedno sporno, zla-
sti glede na posledice, ki jih ima izvajanje
takšne pravice na zemljiščih oziroma pri-
delkih.

Glede pesticidov bi rekli, da je vpraša-
nje kočljivo, kar zadeva po eni strani
zdravje vsakega posameznika in vsakega
živega bitja, po drugi strani pa je treba
upoštevati čedalje bolj zapleteno proble-
matiko prehrane.

Čeprav je skorajšnji referendum proble-
matičen, mu je treba vendarle priznati
pozitiven aspekt, da je namreč dejansko
prisilil zakonodajalce, da so se začeli za-
nimati za zadeve, ki so jih doslej očitno za-
nemarjali ali jim niso pripisovali kdove-
kakšnega pomena.

Ne glede na izid referenduma je jas-
no, da bosta oba problema, ki sta z njim
povezana, v prihodnosti predmet širokega
proučevanja pristojnih zakonodajnih teles,
od katerih javnost pričakuje, da ju bodo
ustrezno uredili. Naj še omenimo, da ne
bo imel prav nobenih posledic, kdor se
referenduma ne bo udeležil.

Končno se je premaknilo

Kot sporoča senator Spetič iz Rima, je
pristojna senatna komisija končno začela
proučevati vladni zakonski osnutek in po-
dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost za ureditev odnosov med Slovenci v zamejstvu

Na seji deželnega tajništva Slovenske
skupnosti, ki je bila 18. maja v Nabrežini,
so prisotni ponovno izrazili toplja voščila
za uspešno delo novi, demokratični vladi
v Sloveniji, kot tudi polno vzajemnost ob
najnovejših grožnjah in omejevalnih u-
krepih.

Seja, ki jo je vodil deželni tajnik Ivo
Jevnikar, je bila posvečena oceni uprav-
nih volitev in pa razpravi o novostih v
Sloveniji ter odnosih znotraj slovenske na-
rodnostne skupnosti v Italiji.

Deželno tajništvo je analiziralo volilne
izide Slovenske skupnosti na Tržaškem in
Goriškem, potek volilne kampanje in pa
sedanjo politično sliko tako na Tržaškem
in na Goriškem kot v Benečiji, Reziji in
Kanalški dolini.

Slovenska skupnost je mnenja, da je
treba takoj obnoviti stike med slovenski-
mi političnimi izvoljenimi predstavniki za
nadaljevanje zbora izvoljenih predstavni-
kov in dokončno odobritev dokumenta o
zakoru za zaščito Slovencev v Italiji. V ta
namen bo deželno tajništvo Ssk v kratkem
navsezelo stike s posameznimi komponent-
tami.

V zvezi z junijskimi ljudskimi glas-
vanji bo Ssk poskrbela za večjo informira-
nost volivcev, da se bodo lahko tehtno od-
ločali. Kot je že običaj pri referendumih,
Ssk prepušča izbiro presoji volivcev.

V nadaljevanju seje so člani deželnega
tajništva Ssk obravnavali zgodovinske no-
vosti v Sloveniji, ki tudi v zamejstvu za-
htevajo nove, bolj enakopravne in ustvar-
jalne odnose. Stališče Ssk o teh vpraša-
njih je naslednje:

»Slovenski narod stopa v novo zgodo-
vinsko obdobje. Skoraj poldrugo stoletje
po prvem vseslovenskem političnem pro-

gramu, po dosežkih, a tudi omejitvah in
razočaranjih, ki jih je prinesla dvakratna
odločitev za Jugoslavijo, končno dosega
tam, kjer smo Slovenci lahko organizirani
v državo, resnično suverenost in demo-
kracijo, kar prinaša tudi dolgo pogrešano
spravo ter omogoča vzpostavljanje resnič-
no enakopravnih in prijateljskih odnosov
z drugimi narodi.

Slovenska skupnost pozdravlja ta slo-
venski prepoved, za katerega si je po svo-
jih močeh tudi sama dolgo in vztrajno pri-
zadevala, in hkrati izraža prepričanje, da
bo zdaj slovenska pomlad zacvetela tudi
zunaj meja Republike Slovenije povsod
tam, kjer živimo Slovenci po svetu.

Zmaga demokracije v osrednji Slove-
niji je zmaga vseh slovenskih ljudi in nam
mora vlivati novega veselja do življenja
tudi pri nas v Italiji. K utrjevanju in po-
speševanju vseslovenskega prepoveda bo
po prepričanju Ssk bistveno pripomogel
tudi nov državniški, ne več ideološki pri-
stop, ki ga mora nova slovenska republi-
ška oblast uveljavljati v odnosih do drugih
delov slovenskega naroda. Na tak način bo-
do lažje zagotovljeni tudi temelji, na ka-
terih graditi enotni slovenski narodni —
in ne zgolj kulturni — prostor kot zgle-
den primer ustvarjalnega preraščanja me-
ja tradicionalno pojmovanih in zasnova-
nih nacionalnih držav.

V luči nakazanih novih razvojnih mož-
nosti želi Ssk v tem prelomnem zgodovins-
kem trenutku opozoriti na potrebo, da bi
Slovenci v Italiji uredili medsebojne odno-
se in se smotrneje lotili naših odprtih pro-
blemov. Čas je, da premagamo vse, kar
nam preprečuje, da bi bili svobodni, ena-
kopravni in ponosni člani svobodnega, ena-
kopravnega in ponosnega naroda. Prerasti
dalje na 3. strani ■

Predsedstvo republike Slovenije zavrača izvajanja Beograda

Predsedstvo republike Slovenije je 17.
t.m. odločno zavrnilo ocene zveznega pred-
sedstva o domnevnem resnem spodkopa-
vanju ustavne ureditve Jugoslavije, o kr-
šitvah veljavnih zveznih zakonov in po-
trebnosti sprejema nujnih ukrepov za var-
stvo ozemeljske in politične celovitosti dr-
žave ter za nemoteno delovanje pravne dr-
žave v celotnem jugoslovanskem ozemlju.
Republiški komite za informiranje je
objavil izjavo predsedstva Slovenije, ki je

bila sprejeta na seji, katere so se udele-
žili tudi član zveznega predsedstva Drnov-
šek, predsednik slovenskega parlamenta
Bučar in predsednik slovenske vlade Pe-
terle.

V izjavi je rečeno, da je predsedstvo
Jugoslavije sprejelo izjavo o tako pomemb-
nih vprašanjih brez poprejšnjega posveta
ali sodelovanja s pristojnimi organi repu-
blik, kar je v nasprotju tako z dosedanjo
dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v taliji; 10.00 »Mali pevci«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Ciril Kosmač; »Prazna ptičnica«; 14.35 V studiu z vami: Sergej Verč; 17.00 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 28. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Slovenska lahka glasba; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Štirinajst mest, štirinajst sanj; 12.40 Dekliški zbor Heribert Svetel iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Srečanje z novo pesmico«; 15.00 V Evropo in nazaj, manjšinski potopis; 16.00 Pianist Nikita Magaloff; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Scipio Slataper: »Moj Kras«; 17.23 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 29. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 V znamenju sreče; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Biti človek; 12.40 Dekliški zbor Heribert Svetel iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Pianist Nikita Magaloff; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Scipio Slataper: »Moj Kras«; 17.28 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 30. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica - Dobro jutro po naše; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Mešani zbor Montasio iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črno na belem«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Scipio Slataper: »Moj Kras«; 17.22 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 31. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Sanje se nadaljujejo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 »Nič ni za človeka nemogoče«; 12.20 Priljubljene melodije; 12.40 Ženski zbor Jacob Arcadelt iz Škocjana ob Soči; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Jugoslavija 1941-1945; 16.00 Revija deželnih zborov Corovivo; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Scipio Slataper: »Moj Kras«; 17.24 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 1. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Cigani ne kradejo pesmi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Protagonisti slovenske kinematografije; 12.40 Ženski zbor Jacob Arcadelt iz Škocjana ob Soči; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Spoznavajmo svet!; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 V svetu starih glasbil: pripravlja Miloš Pahor; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Scipio Slataper: »Moj Kras«; 17.31 »Mladi val« — radio za vas, vi in radio; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 2. junija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 V znamenju sreče; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester in zbor RTV Zagreb vodi Pavle Dešpalj; pianistka Ida Gamulin, sopranistka Mirella Toič, mezzosopranistka Eva Novšak Houška, tenorist Hrid Matič, basist Franjo Petrušanec; 11.30 Črnske duhovne pesmi; 12.00 Modre dalje; 12.40 Vokalna skupina Divertimento vocale iz Berlina; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro...« — Oddaja iz Benečije, Režije in Kanalske doline; 16.00 Pianistka Branka Žiravac; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Vozlišča; 18.00 Dušan Jovanović: »Zid, jezero«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Sestava nove slovenske vlade

Kot smo že poročali, je slovenska republika pretekli teden dobila novo vlado (izvršni svet), ki jo vodi krščanski demokrat Lojze Peterle. Glasovanje o njej je potekalo prejšnjo sredo v novoizvoljeni slovenski skupščini, sam mandatar Peterle pa je dobil prepričljivo večino 184 glasov od 220 prisotnih poslancev. Poleg njega sestavljajo vlado še trije podpredsedniki, Jože Mencinger, Matija Malešič in Leo Sešerko, ministrov pa je 22. Nova slovenska vlada je predvsem izraz zmagovite koalicije Demosa, ki je na nedavnih političnih volitvah v republiški parlament dobila nad polovico glasov, ZKS - Stranka demokratične prenov, ZSMS - liberalci in Zveza socialistov pa ostajajo v opoziciji. Kljub temu pa so pri sestavljanju vlade upoštevali zlasti načelo strokovnosti, saj so bili vanjo poleg članov Demosa uvrščeni tudi nekateri neodvisni, predvsem kot izvedenci, prav tako člani strank v opoziciji, vendar ne kot njihovi uradni zastopniki, marveč v osebni imenu.

Med sekretarji oz. predsedniki komitejev (ministri) zasledimo ugledna slovenska imena, ki jih poznamo iz političnega, znanstvenega in kulturnega življenja. Marko Kranjec je postal republiški sekretar za finance, Janez Janša za ljudsko obrambo, Igor Bavčar za notranje zadeve ter Rajko Pirnat za pravosodje in upravo. Predsedniki komitejev pa so naslednji: Jožica Puhar za delo, Igor Umek za družbeno planiranje, Stane Stanič za informiranje, Lojze Janko za zakonodajo, Miha Jazbinšek za varstvo okolja in urejanje prostora, Dimitrij Rupel za mednarodno sodelovanje, Miha Tomšič za energetiko, Izidor Rejc za industrijo in gradbeništvo, Maks Bastl za trg in splošne gospodarske zadeve, Ingo Paš za turizem in gostinstvo, Viktor Brezar za drobnogospodarstvo, Jože Osterc za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Marjan Kranjc za promet in zveze, Franc

Godeša za borce in vojaške invalide, Katja Boh za zdravstvo in socialno varstvo, Peter Vencelj za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Andrej Capuder za kulturo ter Peter Tancig za raziskovalno dejavnost in tehnologijo. Janez Dular je bil imenovan za člana izvršnega sveta (ministra brez listnice), pristojnega za Slovence v zamejstvu, po svetu in narodnosti v Sloveniji, kar predstavlja razveseljivo novost.

Nova slovenska vlada ima pred seboj gotovo velike odgovornosti, saj je nastopila v izjemno občutljivem času za Slovenijo in Jugoslavijo, ki bo od vseh terjal mnogo treznosti in državniške modrosti. Obeta se namreč drugačna ureditev jugoslovanske federacije, upati je nadalje, da bo proces demokratizacije poleg Slovenije in Hrvaške zajel tudi ostale jugoslovanske republike. Pred nami pa je še polno ne-

dalje na 5. strani

KONČNO SE JE PREMAKNILO

■ nadaljevanje s 1. strani

samezne zakonske predloge za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Na eni seji komisije je bil prisoten tudi minister Macanico, ki je avtor vladnega zakonskega osnutka, katerega naša narodna skupnost hudo kritizira, ker predvideva znatno manjšo raven zaščite, kot jo pričakujemo in kot nam je bila obljubljena z mednarodnimi sporazumi in pogodbami. Senator Spetič v tiskovnem poročilu pravi, da »mora slovenska manjšina budno spremljati dogajanje v Rimu in preprečiti nove poskuse zavlačevanja in psihološkega pritiska na stranke vladne večine«. Slovenski komunistični senator hkrati poudarja, kako je »potrebno, da se Slovenci postavimo kot odgovoren subjekt, ki odgovorno sodeluje pri iskanju zadovoljivih rešitev in zlasti utemeljuje upravičenost svojih zahtev«.

Predsedstvo republike Slovenije...

■ nadaljevanje iz strani 1

prakso, kot tudi z odnosi v federaciji, kot jih opredeljuje zvezna ustava. Nenavadno je tudi, da predsedstvo sporoča svoja stališča organom republik prek tiska. Način, kako so bila sprejeta stališča, predvsem pa ocene položaja v Jugoslaviji in ukrepi, ki jih predlaga predsedstvo, spominjajo na politične metode in načine urejanja odnosov, za katere smo bili prepričani, pravi slovensko predsedstvo, da so v Jugoslaviji stvar preteklosti, in na katere nismo več pripravljeni pristajati.

V izjavi predsedstvo odločno zavrača prej omenjene ocene iz Beograda. Kar zadeva republiko Slovenijo, je zapisano v uradni izjavi, je predsedstvo republike Slovenije dolžno jasno in odločno povedati, da teh ocen ne more sprejeti. Republika Slovenije je po zakoniti poti sprejela spremembe svoje ustave. V Sloveniji so bile izvedene demokratične, svobodne volitve, na katerih so državljani izbrali legitimno vodstvo. Ti procesi vodijo v sta-

bilizacijo družbenih razmer in odpirajo perspektive mirnega in uspešnega razvoja, torej prav nasprotno od tistega, kar trdi predsedstvo Jugoslavije. Z demokratičnimi volitvami se ustvarjajo pogoji za sklenitev novega dogovora med narodi Jugoslavije. Predsedstvo Slovenije se zavzema za čimprejšnji začetek pogovorov republik o novi ureditvi odnosov v Jugoslaviji. Svoj odnos do prihodnje ureditve Jugoslavije bo republika Slovenija določila v novi slovenski ustavi, glede katere se bodo državljani republike opredelili z demokratičnim izražanjem svoje volje na referendumu. Odločitve referendumu bodo obvezujoče za organe republike Slovenije.

Ob koncu predsedstvo Slovenije zavrača vse ocene in ukrepanje, ki bi posegalo v suverenost in ustavno ureditev Slovenije. Zoper take poskuse — pravi — bomo uporabili vsa legalna sredstva. Predsedstvo je predlagalo slovenskemu parlamentu, naj zavzame stališče do ocen zveznega predsedstva še pred razpravo v zvezni skupščini.

»Narod, ki se preveč obremenjuje s preteklostjo, se odpoveduje prihodnosti«

2.

Posledica tega je zahteva po vzpostavitvi konfederalnega statusa Slovenije v Jugoslaviji. Ta je zdaj dozorela v obče politično soglasje v Sloveniji. Nam je naložena odgovornost, da do takšne rešitve pridemo po mirni poti, z odločno, vendar razumno pogajalsko pozicijo. Ta predvideva, da bo v vseh republikah uveljavljena demokratska pluralna ureditev. Odgovor na vprašanje, ali je tako rešitev mogoče pravno uresničiti v okvirih notranjega prava, ali le v okvirih mednarodnega prava, je odvisen od pripravljenosti vseh udeležencev, da se vključijo v demokratičen, pragmatičen, realističen in strpen dialog preko svojih legitimnih predstavnikov, ko bodo vse republike imele na svobodnih večstrankarskih volitvah izvoljene parlamente in njim odgovorne vlade. Kot privrženec realistične politike predlagam, da tudi ta skupščina pokaže državniško modrost tako pri oblikovanju nove slovenske ustave kot pri oblikovanju pogajalskih pooblastil za prihodnjo ureditev odnosov v Jugoslaviji in pusti odprta vrata za različne demokratične opcije — vendar — to želimo posebej poudariti — le in samo za demokratične opcije. Ker je Jugoslavija večnacionalna država, so to lahko samo izbire, ki upoštevajo enakopravnost in spoštujejo interese vseh narodov, predvsem pa njihovo naravno pravico do samoodločbe. Kot skupno je za nas sprejemljivo samo to, kar bo rezultat svobodne odločitve te skupščine oziroma državljanskega referendumu. Svojih pogledov ne vsiljujemo nikomur. Enako pravico, kot jo zahtevamo zase, priznavamo tudi vsem drugim v Jugoslaviji. Prihodnost Jugoslavije temelji, po našem prepričanju, samo na svobodnem sodelovanju. Vsakemu vsiljevanju pa se bomo uprli z vso odločnostjo, enako kot doslej!

Amandmaji k slovenski ustavi so v ustavnopravni obliki potrdili pravico slovenskega naroda do samoodločbe, ki vključuje svobodno odločanje o političnem statusu, ekonomskem, socialnem in kulturnem razvoju in pravico do odcepitve in združitve z drugimi narodi. Sestavni del politične in ekonomske suverenosti so tudi pooblastila in obveznosti organov republike Slovenije, posebej še njene skupščine, da zavarujejo ustavni položaj in pravice republike.

Smo pred nalogo, da na sprejetih ustavnih podlagah celovito izrazimo in v življenju uresničimo popolno samostojnost republike Slovenije kot države slovenskega naroda, v kateri je nosilec oblasti državljani in so v njej zagotovljene vse človekove pravice in svoboščine, pravice avtohtone italijanske in madžarske narodnosti ter pripadnikov vseh drugih narodov. Samo popolna suverenost slovenskega naroda in njegove države je tista naravna in ustavna

podlaga, na kateri smo se pripravljene pogovarjati in dogovoriti z drugimi narodi Jugoslavije o skupnih interesih, ki jih želimo uresničevati z novim, konfederalnim položajem Slovenije v Jugoslaviji. Zato tudi velja pripraviti in sprejeti novo slovensko ustavo. To pa nikakor ni zgolj delo za pravne in druge strokovnjake, ki bodo k temu neposredno pritegnjeni. Nova ustava republike Slovenije naj bo zasnovana na temeljiti preučitvi ekonomskih, socialnih, kulturnih, političnih, obrambnih in vseh drugih vidikov, ki opredeljujejo sedanji in prihodnji položaj Slovenije v Jugoslaviji, v Evropi ter v svetu sploh. Vso dejavnost za izdelavo nove slovenske ustave kaže zastaviti tako, da bodo sočasno nastajale podlage za predlog konfederalne pogodbe, ki jo bomo sami ali skupaj z drugimi ponudili v razpravo in sklepanje vsem narodom Jugoslavije. Če imajo tudi ti v svojih republikah skupaj z narodnostmi, s katerimi živijo, skupne interese življenjskega pomena, ki jih želijo uresničevati v skupnosti enakopravnih narodov Jugoslavije in njihovih republik, o čemer ne kaže vnaprej dvomiti, potem je realno pričakovati, da se bomo lahko sporazumeli o novem načinu sožitja v Jugoslaviji ali pa se, kolikor je mogoče mirno, razšli. Razumno bi zato bilo, da slovenska skupščina naslovi pobudo o začetku takih pogovorov skupščinam vseh jugoslovanskih republik, ko bo pričela postopek za pripravo ustave Slovenije.

Pričakujem, da bodo slovenski narod, italijanska in madžarska narodnost in vsi državljani Slovenije pri uveljavljanju konfederalnega položaja Slovenije pokazali prav tako skupno politično voljo, kot so jo izrazili na zadnjih volitvah z nedvoumnim sporočilom, da so globoke družbene spre-

membe nujne, pripraviti in uresničevati pa jih je treba ne samo odločno, ampak tudi preudarno. Tako politično voljo, njeno večinsko in utemeljeno bo ob ključnih odločitvah nedvomno potrebno ugotavljati na vsesplošnem ljudskem referendumu v republiki, za kar bo posebno odgovornost kot pobudnik takega najširšega demokratičnega odločanja nosila ta skupščina.

»Živimo od kruha«

Ob vsej odgovornosti in ustvarjalnosti, ki jo bo terjalo delo na novi ustavi republike Slovenije in pri urejanju naših razmerij z drugimi narodi v Jugoslaviji, pa vendarle ne moremo zanemariti resnice, da živimo od kruha, od tega, kar bomo ustvarili z delom in naporom na področju materialne in duhovne produkcije. To je navsezadnje tudi temelj in podlaga naše politične suverenosti. Naša skupna poglavitna skrb bo veljala gospodarstvu — njegovemu prestrukturiranju in stabilizaciji na temelju uveljavljanja tržnih odnosov in razmer, ki bodo primerljive z razvitimi družbami in ki bodo po tam uveljavljenih merilih vrednotile delo posameznika in podjetja. To bo temelj za gospodarski preobrat, za gospodarsko pobudo in za nov razvojni cikel, ki bo lahko vodil v blagostanje ter socialno varnost republike Slovenije in njenih državljanov. Pri tem lahko svoja ukrepanja odgovorno naslonimo na ustavno dopolnilo, ki vzpostavlja gospodarsko suverenost Slovenije. Ne začnemo z ničelne točke, saj razpolagamo s sorazmerno velikim družbenim bogastvom, pa tudi z znanjem in delovno vmeno naših ljudi. Vsekakor pa so naloge, ki so na gospodarskem področju pred nami, izjemno težavne in zahtevne in bodo močno obremenile predvsem novo vlado.

Pri tem mislim zlasti na lastninsko reformo, s katero bo treba učinkovito in trajno razrešiti problem titularja družbene lastnine. To je treba storiti, ne da bi razlastili delovne ljudi, ki so v družbeno lastnino vsa pretekla leta naložili ogromno svojega dela.

Mislim na ustvarjanje razmer za čim učinkovitejše produktivno zaposlovanje tako novih rodov, ki trkajo na vrata življe-

dalje na 7. strani ■

Slovenska skupnost za ureditev...

■ nadaljevanje iz strani 1

moramo umetna ločevanja in razlike, ki so jih med nas zasejali nenaklonjeni, če že ne sovražni zunanji vpliv in zgodovinske danosti, kakor moramo odpraviti tudi monopole in privilegije, ki so zrasli v senci nedemokratičnih razmer doma in ki še dušijo naš skupni prostor. Ssk se namerava zavzeti, da bi se načela demokracije polno in dosledno uveljavila tudi v naši narodni skupnosti v Italiji, na vseh ravneh. Ob tem izraža potrebo, da bi vsi Slovenci imeli pravico do demokratičnega nadziranja vsega, kar po svojem izvoru, naravi in namembnosti pripada celotni narodni skupnosti, pa naj bodo to ustanove, organizacije, podjetja ali drugo.

Z ureditvijo medsebojnih odnosov v skladu s širšimi zgodovinskimi demokratičnimi procesi bomo Slovenci v Italiji

pridobili tudi moralno moč, ki nam je potrebna, da bi se učinkoviteje zavzemali za naše pravice in dosegli, da bi se tudi italijanska država izkazala za resnično demokratično do nas. Seveda pa moramo voljo do življenja izpričati najprej sami. To jasneje kot doslej, brez ideoloških navlak, tudi in predvsem s samostojnim in kolikor mogoče enotnim političnim organiziranjem in nastopanjem, kakor pač narekujejo za naše preživetje še vedno izredne razmere ter kakor bi nas morale izučiti naše dosedanje izkušnje, pa tudi izkušnje drugih narodnih manjšin v Italiji in Evropi. Takšno jasno in neposredno nastopanje bi po prepričanju Ssk nudilo tudi dragocen doprinos k odpravljanju nerazumevanja in k vzpostavljanju resnično enakopravnega in prijateljskega sožitja med narodi ob meji.»

Slovenska skupnost zelo kritična glede KZE

Slovenska skupnost je objavila zelo kritično oceno delovanja Krajevne zdravstvene enote. Tiskovno sporočilo svetovalske skupine te stranke poudarja, da gre pripisati odgovornost za nezadovoljivo delovanje strankam, ki upravljajo to ustanovo. Obenem tudi opozarja, da so se v tej mandatni dobi samo svetovalci Slovenske skupnosti dosledno posluževali pravice do uporabe slovenščine in jo branili pred napadi z vseh strani.

Nesklepčnost na proračunskih sejah je povzročila imenovanje komisarja, da so lahko sprejeli proračun. Na ta način pa je bila onemogočena razprava o stanju zdravstva v tržaški pokrajini v preteklem obdobju, ko prihaja do klestenja izdatkov in storitev. Slovenska skupnost ugotavlja, da je prišlo do okrepitve strankarskih vplivov na račun izvedencev.

V nadaljevanju tiskovno sporočilo opozarja predsednika Krajevne zdravstvene enote in pristojnih tehničnih organov na neposredno odgovornost glede spoštovanja preventivnih varnostnih ukrepov v zvezi z načrtom o skladišču naftnih derivatov in plina ter načrtovanih kemičnih dejavnosti na območju miljske občine. Isto velja tudi za varnostne ukrepe v zvezi z delovanjem Središča za raziskave in Sinhrotrona. Ob

koncu posveča tiskovno sporočilo še pozornost splošni preventivi in ekološki zaščiti. Krajevna zdravstvena enota naj bi sama ali pa pri drugih pristojnih organih poskrbela za zagotovitev varstva prometa in da ne pride do poslabšanja sedanje ravni zračnega in zvočnega onesnaženja.

ZUPNIJA SV. JERNEJA ap. in MEŠANI
PEVSKI ZBOR SVETI JERNEJ

vabita
na KONCERT
MARIJINIH PESMI

ki bo v četrtek, 31. maja, ob 20.30 v župni cerkvi na Opčinah za slovesni zaključek šmarnic.

V italijanskih političnih krogih je vzbudila pravo senzacijo vest, da je predsednik republike Cossiga sklical sestanek javnih tožilcev iz vseh mest na Siciliji, ki naj bi odgovorili na trditev bivšega župana v Palermu Orlanda, češ da je sodna oblast arhivirala vse dosedanje politične zločine na Siciliji. Na sestanku je sodeloval tudi pravosodni minister.

Srečanje v moji deželi

V Dolenjskih Toplicah bo od 24. junija do 7. julija potekal pogovor med Slovenci, ki živijo po svetu, in Slovenijo. Nekdanji izseljenski piknik je že lani dobil novo ime — Srečanje v moji deželi. Za spremembo imena se skriva premislek vse dosedanje politike do Slovencev, ki so se izselili iz domovine, in poskus odpravljanja nesporazumov iz preteklosti.

Srečanje v moji deželi je od bivšega piknika ohranilo predvsem vedri in družabni značaj osrednje prireditve, vendar pa odpira tudi tista vprašanja, ki smo se jih včasih zavestno izogibali. O novih oblikah sožitja bomo lahko spregovorili na srečanju urednikov slovenskih časopisov po svetu, na znanstvenem simpoziju z na-

slovom »Načini in perspektive delovanja Slovencev doma in po svetu«, ali pa na Slovenski poslovni konferenci. Zanimive bodo tudi nekatere razstave, od tiste o učenikih slovenščine po svetu, do razstave slovenskih likovnih umetnikov iz tujine ter udeležencev priložnostne slikarske kolonije.

Organizatorji prireditve iskreno upajo, da bo Srečanje v letošnjem letu v večji meri pritegnilo tudi zamejske Slovence. Zato vabimo na predstavitev programa, ki bo v četrtek, 31. maja ob 19. uri v Gregorčičevi dvorani v Trstu, ulica Svetega Frančiška 20, v sodelovanju s Slovensko prosveto in Zvezo slovenskih kulturnih društev.

Nagrada Marijini družbi v Trstu

V Trstu bodo letos že petnajstič zapovrstjo svečano podelili nagrado iz Sklada Dušana Černeta. Letos je bila ta nagrada prisojena slovenski Marijini družbi v Trstu, ki je v 90 letih svojega obstoja razvila požrtvovalno dejavnost na verskem, socialnem in kulturnem polju, s tem pa je dragoceno pomagala pri ohranjanju duhovnih vrednot in slovenske narodne zavesti tudi v najtežjih razdobjih.

Slovesna podelitev nagrade bo v nedeljo, 27. maja 1990 ob 18. uri v dvorani Marijinega doma v ulici Risorta v Trstu. Sodeloval bo moški zbor od Novega svetega Antona pod vodstvom Edija Raceta.

Sklad je bil leta 1975 ustanovljen v spomin na javnega in kulturnega delavca Dušana Černeta, ki so ga v življenju vodila predvsem načela slovenstva, krščanstva in

demokracije. Te vrednote so tudi kriterij pri podeljevanju vsakoletnih nagrad; slednje želijo biti posameznikom oziroma ustanovam priznanje in zahvala za njihovo delo pri ohranjanju in krepitvi naše narodnostne skupnosti na teh tleh.

—o—

NOVA CERKVICA

V Ribiškem naselju pri Štivanu so v nedeljo, 20. t. m., blagoslovili novo župniško cerkev, ki je posvečena svetemu Marku Evangelistu. Doslej so verniki iz Ribiškega naselja imeli svoje bogoslužje v stari števanski cerkvi svetega Ivana ob izviru Timave. Novo cerkev je posvetil goriški nadškof Bommarco ob prisotnosti številnih duhovnikov in vernikov iz Ribiškega naselja in okolice.

Umrla je Angela Radetič Legiša

Veliko število ljudi iz Devina, Štivanja. Medje vasi in drugih okoliških krajev se je v petek, 18. t. m., poslovilo od Angele Radetič Legiša. Stara je bila 85 let in njo smo v Devinu pokopali še eno pripadnico tiste generacije, ki je predstavljala slovenski značaj te naše obmorske vasi. Rajnica je bila doma iz znane medvejske Radetičeve rodbine in je kot otrok doživljala tragične dneve bojev pod Grmado ter begunstvo na gornjem Krasu, življenje v barakah, obnovo vasi in težka povojna leta.

Leta 1928 se je poročila s Karlom Legiša iz Devina. Pri Kupčevih je bila v tistih letih velika družina. Na domu sta živel in delala oba brata Josip in Karel z družinama, njuni starši, sestra in vrsta drugih ljudi. Bila so to težka leta vedno hujših narodnih pritiskov, katerim je sledila vojna, med katero je kot najbolj boleč dogodek odjeknila deportacija moških na Bavarsko. Kmalu po vojni, leta 1950, pa se je družina Karla Legiša preselila v novi dom, pri devinski železniški postaji. Za pokojno Angelo se je tedaj začela nova doba. Življenje ji je sicer teklo po starodavnem ritmu letnih časov in kmečkega dela, ki so ga prekinile poroke sina in hčerk ter rojstva vnukov in leta 1971 smrt moža Karla, kakor drugi veseli in žalostni dogodki, ki se pripetijo v življenju vsakega izmed nas. Bila je skromna, globokoverna in pametna ženska. Tako je tudi izrazila željo, da bi njen pogreb bil kar se da preprost. Mogoče pa je prav zato bil zelo občuten.

ZLATA MAŠA NA PROSEKU

Na Proseku je bila v nedeljo, 20. t. m., lepa verska slovesnost. V župni cerkvi svetega Martina je slavil zlatomašniški jubilej znani duhovnik-klaretinec, pater Franc Husu, ki je tudi prevajalec iz slovenščine v italijanščino in publicist. Jubilanta je sprejela polna cerkev ob prazničnem pritrkovanju in skavtskem špalirju. Med mašo je imel priložnostni nagovor jubilarov prijatelj, ekumenski delavec in pisatelj dr. Stanko Janežič. Domači cerkveni pevski zbor se je ob tej priložnosti posebno izkazal, kakor tudi skavti, ki so brali berila in na koncu maše zapeli nekaj pesmi. Po maši pa so se Prosečani in Kontovelci zbrali ob jubilaru v bližnji župnijski dvorani, kjer je slavljenec tudi kratko spregovoril zbrani mladini in skavtom.

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage

ANGELE RADETIČ vd. LEGIŠA
se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin.

Sin Karlo in hčeri Marta in Slavica z družinami, vnuki, sestri in ostalo sorodstvo.

Devin, 24.5.1990

LEP USPEH TRŽAŠKEGA OKTETA

Tržaški oktet je v soboto, 19., in nedeljo, 20. t.m., nastopil na tekmovanju v petju cerkvenih skladb v kraju Quartiano di Mulazzano pri Milanu. Na tekmovanju je sodelovalo 17 pevskih zborov in skupin iz raznih krajev Italije, tržaški pevci pa so osvojili absolutno prvo mesto ter še prvo mesto kot najboljša skupina v kategoriji moških pevskih zborov in za najboljšo izvedeno posamezno pesem. Naši fantje so nastopili v soboto in zapeli Palestrinovo »O domine Jesu Criste«, Gallusova moteta »O magnum misterium« in »Quam pulchra est amica mea« ob tem pa še »Antifono« in »Oče naš« Čajkovskega.

Strokovna žirija je od skupnih 10 točk dodelila Tržaškemu oktetu oceno 8,588 točk. Za najboljšo izvedeno pesem pa je bil nagrajen »Oče naš«. Posebno priznanje je dobil tudi umetniški vodja Tržaškega okteta prof. Mirko Slosar.

Razstava vin v Lonjerju

Trinajsta razstava domačih vin, ki sta jo priredila v nedeljo, 20. t.m., kolesarski klub Adria Resim in kulturno društvo Lonjer - Katinara, je privabila veliko število ljudi. Organizatorji so zjutraj priredili kolesarsko tekmo za pokal Lonjerja, poskrbeli pa so tudi za kulturni spored, med katerim so nastopili harmonikar Marchesich in Vanca in Tonca, ki sta s svojimi šaljivimi domislicami imenitno zabavali občinstvo. Strokovna komisija, ki je ocenila razstavljen vina, je prvo nagrado za bela vina dodelila Erminiu Sudiču, drugo nagrado je prejel Stojan Sancin, tretjo pa Silvano Močilnik.

Za črna vina pa so bili nagrajeni Anton Kjuder, Mario Čok in Silvano Poropat.

24. POKAL LONJERJA

Na letošnji 24. izvedbi Pokala Lonjerja so odigrali najvidnejšo vlogo kolesarji domačega društva Adria Resim, ki so osvojili prvo, drugo in četrto mesto. Pokal je osvojil Janez Zakotnik, na drugo mesto se je uvrstil Rado Milkovič, na tretje Jože Hafner in na četrto Silvio Jakofčič.

Lepa uveljavitev našega zborovskega petja

Letošnja tekmovalna zborovska revija Corovivo, ki je bila v soboto, 19. t.m., v deželnem avditoriju v Gorici, se je končala z zelo lepo uveljavitvijo slovenskega zborovskega petja.

Sploh je bilo tokrat značilno, da je na tem koncertu na skupnih deset zborov nastopalo pet slovenskih skupin. Strokovna ocenjevalna komisija jih je uvrstila v tri kakovostne skupine. V prvi, najboljši kakovostni skupini so se zaradi odličnega nastopa znašli trije slovenski in en italijanski zbor, in sicer mešani zbor Primorec-Tabor, dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta, mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj in italijanska vokalna skupina Polivox.

Posebni nagradi za izbor predstavljene programa sta prejela slovenska dirigenta Aleksandra Pertot, ki vodi zbor Milan Pertot v Barkovljah, in Goričan Boris Štakul, ki vodi zbor Città di Gradisca.

Organizatorji so spored razdelili na dva dela. Najprej so nastopili zbori Polivox iz Trsta, mešani pevski zbor Podgora, ki ga vodi Mirko Špacapan, pevška skupina iz Gradiške, mešani pevski zbor Primorec-Tabor iz Trebč in z Opčin, ki ga vodi Matjaž Šček, ter vokalno instrumentalna skupina Cantare iz Trsta. V večernem tekmovalnem koncertu je prvi nastopil dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta, ki ga vodi Stojan Kureš, nato so prišli na vrsto zbor San Ambrogio iz Tržiča, mešani zbor Hrast iz Doberdoba, ki ga vodi Hilarij Lavrenčič, moški zbor Montasio iz Trsta in mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj, ki ga vodi Aleksandra Pertot. Slovenski pevski zbori so se predstavili z zanimivim sporedom. Šlo je za vsebinsko enotne programe. Mešani zbor Podgora je zapel devet slovenskih ljudskih pesmi; mešani zbor Primorec - Tabor je nastopil z izborom beneških in rezijanskih ljudskih pesmi v priredbi Pavleta Merkuja, dekliški zbor Glasbene matice je predstavil šest skladb iz zbirke otroških pesmi Marija Kogoja, mešani zbor Kras iz Doberdoba je predstavil

skladbe Stanka Jericija in Ubalda Vrabca, mešani zbor Milan Pertot iz Barkovelj pa je predstavil spored pesmi sodobnih slovenskih in italijanskih skladateljev iz Trsta in okolice. Pevci so izvajali skladbe Ubalda Vrabca, Gianpaola Corala, Pavleta Merkuja, Alda Kumarja in Marca Sofianopula.

—o—

SESTAVA NOVE SLOVENSKE VLADE

■ nadaljevanje z 2. strani

znank, saj v tej državi ponekod še ni prevladalo spoznanje, da je pogoj rešitve krize prav spoštovanje človekovih pravic in vsakega posamičnega naroda, kar mora dobiti izraz v sodobni demokratični ustavi, rešeni vsakršnega ideološkega balasta.

Obeležje deportirancem v Gorici

Na slovesnosti, med katero so 18. t.m. v Gorici odkrili obeležje deportirancem, je izzvenelo vabilo k strpnosti in sožitju, pa tudi ostro opozorilo za vse tiste, ki v Italiji, zlasti pa še v Franciji, v tem času prebujajo strahove nacizma in antisemitizma. Spomenik so postavili na trgu Mučnikov svobode pred glavno železniško postajo. Pobudo za postavitve obeležja je dalo Vsedrjavno združenje bivših deportirancev v nacistična koncentracijska taborišča, delo samo pa so financirali z ljudsko nabirko. Izbira mesta za spomenik ni naključna: na tistem mestu so namreč deportirance premeščali s tovornjakov na živalske vagone, ki so bili namenjeni v Nemčijo. Na Goriškem je bilo deportiranih v Nemčijo 588 oseb. Gre za Italijane, Slovence in Jude. Več kot 300 se jih ni nikoli več vrnilo domov. Uradni govor je imel vsedrjavni predsednik Združenja bivših deportirancev Gianfranco Maris. V slovenščini je spregovorila gospa Ljubka Šorli Bratuž. Slovesnosti pa so se udeležile številne delegacije borčevskih združenj, prav tako pa tudi delegacije sorodnih organizacij iz bližnje Slovenije.

ZANIMIV PEVSKI DOGODEK V NOVI GORICI

V cerkvi Kristusa Odrešenika v Novi Gorici bo v nedeljo, 27. maja, ob 11. uri maša, pri kateri bodo združeno sodelovali mešani pevski zbor »F. B. Sedej« iz Števerjana, moška zbora iz Mengša in Cerkelj, oktet bratov Pirnat ter mešani zbor iz Škofje Loke in nekateri člani logaškega okteta. Skupno bo nastopilo kakih 120 pevcev, ki so že v nedeljo, 13. maja, sodelovali s petjem v ljubljanski stolnici.

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

Vam nudi
raznovrstne tiskovine

TRST - ULICA ROSSETTI 14 - TEL. 040/772151

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ponovno o Ivanu Svetokriškem 1648-1714

Ivan Svetokriški je bil proti 17. stoletju najimenitnejši slovenski pisatelj in pripovednik ter je vse do današnjih dni ostal največji in najzanimivejši slovenski pridigar. O njem so pisali: Peter Codelli, Simon Rutar, prof. Šlebinger, pesnik Medved, Ludvig Schiviz, učitelj Balič, dr. Mirko Rupel, Franček Bohanec, črniški dekan dr. Vetrin in dr. Anton Slodnjak. Vsi so se zavzemali, da bi osvetlili njegovo rojstvo in roditelje.

Po poroki Katarine Hrobatove 1654 v Rihemberku z Rihardom Filipussijem in odhodu s šestletnim Ivanom v Sv. Križ se je tudi Friderik odločil za semenišče in odšel v Videm.

Iohann Baptista Lionelli - Ivan Krstnik Lionelli je bil pri poroki Katarine posrednik, ženitovanjski mešetar in priča ženinu Rihardu iz Sv. Križa, za Lantierijeve pa odvetnik; poskrbel je, da se je vse prav zapisalo in uredilo. Lionelli so stara furlanska plemiška družina iz Krmina (Cormons) pri Gorici. Od tam so se razvejali v Gorico in Gradiško. Omenjajo jih okoli leta 1500. Camillo Lionelli 1564; Floridus Lionelli, sin Camilla in Terezije, krščen v Krminu 1594; botri: Emilia Neyhaus in Cristoforus pl. Neyhas (Neyhaus - Novi grad pri Ilirski Bistrici); Iohan Baptista pl. Lionelli 1620 v Gorici; imeli so v zakupu pošte.

Ivan Svetokriški in Friderik Lantieri sta bila poznana v svetu s svojimi pseudo imeni.

Clementina, zadnja grofica Lantieri v Rihemberku, umrla po drugi svetovni vojni v Gorici, je izhajala po dedu iz slovenske družine Furlan na Brjah, uspešno se je ukvarjala z zgodovino, njej gre zasluga in zahvala, da se je ohranila Lantierijevim bogata pahljača izvirnih dokumentov, dekretov, odlokov, podelitev časti in oblasti, ki so bili izdani skozi štiri stoletja na Dunaju in v Grazu in so jih podpisali cesarji in nadvojvode.

Na rodovniku je tudi zabeležen rojstni podatek Friderika Hieronima grofa Lantierija: 22. junija 1631. Iz župnišča Domske fare Sv. Hilarija — knjiga rojstev — v Gorici pa izhaja, da je tudi: Johan Anton, sin Franca Lantierija in Casandre, grofice Rabatta, krščen dne 22. jun. 1631. Botri: Odorich Fürst von Egenberg in Leandra grofica von Thurn.

Vsi podatki se v knjigi ujemajo s podatki na rodbinskem drevesu; zgleda, da so Ivana Antona, grofa Lantierija v semenišču v Vidmu prilagodili kot Friderika Hieronima Lantierija, ki ga v župnijskih knjigah ni najti. Kaže, da je zgodovinarica grofica Clementina poznala zgodbo Iv. Svetokriškega.

Katarina Hrobatova je imela v Križu z možem Rihardom še sina Leopolda in hčerko Terezo. Leopold se je poročil v Dornbergu 16. jan. 1684 s Cecilijo Pavletič, Tereza pa v Gorici 14. jun. 1684 z Mihaelom pl. Radieučigem.

V letih 1688-1690 je bil Svetokriški v Novem mestu; tam sta se srečala menda prvič oče Ivan in sin Ivan. Tu se je rodila tudi prva knjiga pridig »Sv. Priročnik«. In če je imel stari Ivan kakšne pomisleke o svojih mladostnih doživljajih, ga je mladi Ivan prepričal, da ga bodo ubogi in revni ljudje vekomaj hvalili kot dobrotnika in, če bodo tile umolknili, bo sveta obveznost vseh kapucinov, da bodo na sodni dan pred vsem zborom soglasno pričali o njegovih dobrih delih, zato bo živel med nebeščani večnega spomina vreden in se kot zvezda svetil na vekov veke.

Imenitna povest ta Ivan Svetokriški — zgodba kot nalašč za opero slovenske »Prodane neveste.«

Boris Možina

Op.: V Novem listu z dne 3.5.90 pomotoma navedeno roj. leto 1632, popravi v 1631 (Friderik).

MOHORJEVA PREDSTAVLJA NOVO KASETO

Mohorjeva založba je pred kratkim izdala uspešno otroško in mladinsko kaseto »Juri Muri v Afriki«, ki jo je z vrsto sodelavcev pripravil Gabriel Lipus.

V sredo, 23. maja, so kaseto predstavili v Štihuvi (okrogli) dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.

Pri predstavitvi so sodelovali Tone Pavček, ki je napisal besedilo; Gabriel Lipuš, ki je komponiral glasbo, in Polde Bibič, ki pripoveduje o Juriju Muriju.

Prireditelja sta bila Mohorjeva založba in Krščanska kulturna zveza.

Filmski festival v Cannesu

S predvajanjem filma »Udobje za tujce« Paula Schraderja se je v Cannesu končal filmski festival. Delo, ki so ga sicer vrtili izven tekmovanja, je naletelo na različne sodbe, vsekakor pa je izzvalo dokajšnjo pozornost, predvsem zaradi vsebine, ki predstavlja satana v človeški podobi. Medtem zaseda mednarodna žirija, ki bo določila najpomembnejše nagrade. Nekatere pa so že znane. Tako je ekumensko razsodišče, v katerem so katoliški in protestantski člani, izbralo film Giuseppa Tornatoreja »Vsi se dobro počutijo«. V motivaciji je rečeno, da film z veliko ljubeznijo in razumevanjem obravnava ključna vprašanja sodobne in bodoče človeške družbe. Posebno priznanje je žirija namenila še filmoma

»Taxi blues«, sovjetskega režiserja Pavla Longuineja, in »Hidden agenda« britanskega ustvarjalca Kena Korcka. »Taxi blues« opisuje razvoj hermetično zaprte družbe v demokratičnejše odnose, »Hidden agenda« pa biča izkoriščanje oblasti v politične namene, ko prikazuje državljansko vojno v Severni Irski.

Nagrado so tudi že podelili člani mednarodnega združenja filmskih kritikov in časnikarjev. Za najboljšo delo so izbrali »Smrtni pik« japonskega režiserja Koheia Ogurija. V motivaciji je podčrtana visoka umetniška zrelost režiserja. Posebno nagrado za doživljenjsko delo pa so podelili portugalskemu režiserju Manuelu de Oliveira.

Prikaz slovenske ustvarjalnosti v Parizu

»Doslej najpomembnejši prikaz slovenske književnosti na francoskih tleh«, tako je bila označena prireditve, ki je potekala v ponedeljek, 21. maja v Centru Pompidou v Parizu in pri kateri so sodelovali Društvo slovenskih pisateljev iz Ljubljane ter kulturni centri Avstrije, Italije in Jugoslavije v Parizu. Definicijo samo, ki jo navajamo na začetku tega zapisa, pa je podal znani primorski rojak, kulturni delavec in organizator Evgen Bavčar, ki je bil prava duša te izredno uspele kulturne pobude. Prireditve je bila bogato zasnovana, saj so že pred nekaj dnevi odprli v Centru Pompidou tudi zanimivo in bogato razstavo slovenskih književnih del, pri kateri pa ni bilo mogoče zaslediti izdaj iz zdomstva.

Prireditve sama se je začela z okvirnim prikazom kulturne in zgodovinske podobe Slovenije, ki sta jo podala Peter Vodopivec in Brane Kovič. Prvi specifični referat o sodobni slovenski književnosti in o zaslugah, ki jih ima za ozaveščanje duha v Sloveniji, je podal pisatelj Venc Taufer. Sledil je poseg Borisa Pahorja, ki je govoril o slovenski prisotnosti v Primorju od prvih zapisov do današnjih dni.

Zanimivo podobo o literarnem snovanju na Koroškem so podali predstavniki tamkajšnjega mlajšega literarnega rodu Maja Haderlap, Janko Ferk, Fabijan Hafner in Jani Ozvald. Denis Poniž pa je zbranim občinstvu prizadeto spregovoril o kulturnem snovanju Slovencev v zdomstvu. Pri tem je posebno natančno analiziral vlogo zdomcev na drugi strani Atlanta in še posebej v Argentini. O stikih in vplivih francoske kulture na slovensko ustvarjalnost pa je spregovoril Aleš Berger.

Predstavitev slovenske književnosti in književnikov v Centru Pompidou v Parizu je bila tudi priložnost za literarni večer. V francoskem prevodu in slovenskem originalu so brali dela Borisa Pahorja, Gustava Januša, Borisa Novaka in Aleksija Pregarca, ki je bil tudi sam med recitatorji.

Ob tem zapisu o prikazu slovenske kulturne ustvarjalnosti v kulturni prestolnici Francije naj dodamo, da so se na predvečer tega dogodka v Slovenskem domu v Parizu zbrali rojaki iz francoskega glavnega mesta in drugih krajev države, da bi razpravljali o svojem sodelovanju pri Slovenskem svetovnem kongresu, ki ga nameravajo prirediti v maju prihodnjega leta. Prisotni so bili tudi nekateri gostje med njimi deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar, ki je tudi predsednik začasnega pripravljalnega odbora.

—o—

MOHORJEVA ZALOŽBA PREDSTAVLJA NOVO KNJIGO

Mohorjeva založba je v vigrednem programu izdala knjigo »Das Zusammenleben von Frau und Mann« (Skupno življenje moža in žene) dunajskega teologa dr. Andreasa Hellerja.

Sodobno kmetijstvo

Posledice umetnega gnojenja

Menjava rabe treh zemljišč okoli leta 800 je bil drzen skok glede na dotlej urejeno njivsko gospodarstvo. Šele z uvedbo rdeče detelje kot posevka za prelog so začeli dosegati boljše pridelke, toda pomanjkanje živil ni jenjalo in lakota je bila večni gost kmečkih domov. Konec preteklega stoletja so v čilski puščavi Atahama odkrili velike sloje solitra, 80 odstotkov tega pa so začeli uporabljati kot gnojilo. Te zaloge in ptičji guano pa niso zadostile večjim potrebam po dušikovitih gnojilih. Zato je kmetijstvo zahtevalo, naj se poveča proizvodnja industrijskih gnojil.

Na avstrijskem Koroškem so letos opravili številne meritve o vsebini nitratov na njivskih površinah, da bi ugotovili, koliko je mineralnih nitratov v profilu tal, kako naj vnaprej gnojijo kulture in ali nitrati pronikajo v talnico. Prišli so do naslednjih ugotovitev: vsebnost nitratov v tleh je nekaj višja kakor v prejšnjih letih predvsem v obratih, ki redno uporabljajo umetno gnojenje. Pri pravilni preceni potrebe in porabe posevka ali nasada po dušiku ne more priti do prekomernega gnojenja. Spomladanske padavine so le dopolnile zaloge vode v tleh, tako da je izpiranje nitratov v talnico izključeno. Padavine med vegetacijo pa rastlina porabi izključno za rast.

Pitna voda je na splošno v izrednem stanju. Zaradi visoke cene kmet umetnih gnojil ne bo trosil v nič, saj se vsak kg izpranega gnojila še kako pozna v kmetovi mošnji.

Na Slovenskem zemlja ni pretirano gnojena. Nepoznavalci so ponavadi prepričani, da kmet trosi gnojila precej nepremišljeno, tako da zemljo čimbolj izrabljuje glede na posledice, ki jih bo imel porabnik pridelka. Sila zmotno je, da nitrati na splošno enačimo s strupi. Soliter, kalcijev in magnezijev nitrat sta v določenih količinah prisotna v vsakih tleh in sta najpomembnejši rastlinski hranili, ker ju

rastline uporabljajo pri gradnji dušikovih ominokislin, najvažnejših spojin živalske in človeške prehrane. Organske snovi so v zemlji podvržene procesu mineralizacije, pri katerem sodelujejo številni mikroorganizmi, ki v zadnji stopnji snov spremeni v prisotnosti kisika v nitrat, katerega rastlinske korenine znova vsrkajo in se s tem življenjski krog nadaljuje.

Zgodovina človeštva je zgodovina številnih vojn in zločinov. Vzroki za to so bili raznovrstni, najpomembnejši pa je gotovo bil boj za dobro, rodovitno zemljo. Še v prvih stoletjih po Kristusu so kot monokulturo pridelovali le žito. Tako enolično pridelovanje žita so nadaljevali, vse dokler pridelki niso prehudo padli. Nato so se preselili na neobdelano ledino. Ta način gospodarjenja so imenovali menjavo dežele in verjetno se je zaradi takega načina poljedelstva začelo veliko preseljevanje narodov v zgodnjem srednjem veku. Okoli leta 1930 se je prof. Halerju posrečilo združiti s kisikom iz zraka pridobljeni dušik v amoniak. Za ta uspeh je dobil Nobelovo nagrado. Karl Bosch je to iznajdbo industrializiral in v civiliziranem svetu ni bilo več lačnih obdobji.

70 let pozneje kaže, da je ta izum postal prekletstvo za človeštvo, ki je vedno bolj prepričano, da umetna gnojila zastrupljajo podtalnico z nitrati. V resnici pa nitrati pritekajo v podtalnico iz nekontroliranih fekalnih voda, neurejenih gnojišč in straniščne kanalizacije.

Po sedanjih predpisih v Avstriji vsebuje en liter pitne vode lahko največ 100 mg nitratov, od 1.7.1990 pa bo lahko vsebnost nitratov v litru vode le še 30 mg. Merjenja v Celovcu in okoliških krajih so pokazala od 3 do največ 10 mg. Na močno obremenjenih cestah se, posebno v vzpetin, strupena olja in kondenzirani izpušni plini z dežjem odplakujejo v okoliško obdelano zemljo ali travo, zaradi česar nastaja večja škoda oziroma nevarnost.

Narod, ki se preveč obremenjuje...

■ nadaljevanje s 3. strani

nja kot tudi vseh tistih, ki bodo ob strukturnih spremembah v gospodarstvu ostali brez delovnega mesta. Gospodarsko oživljanje pomeni ponovno sposobnost za proizvodnjo tekočega presežka oziroma akumulacije in na bistveno zmanjšanje potrošnje, posebej budžetske in v njenem okviru tudi vojaške. S tem pa sposobnost za reševanje strukturnih in vseh drugih, globoko zakoreninjenih problemov in za zagotavljanje socialne varnosti naših ljudi; zlasti otrok, starih ljudi, upokojencev, invalidov in žena, ki smo jih v tem surovem moškem svetu obremenili s premnogimi skrbmi in odgovornostmi.

Mislim tudi na skladnost regionalnega razvoja, ki bo spodbujal enakomerno napredovanje vseh delov Slovenije in preprečeval kulturni, gospodarski, civilizacijski in duhovni razpad Slovenije na vzhodni in zapadni del. Na razvoj, ki bo ohranjal ekološko ravnotežje in skromne naravne vire, varoval naravno okolje in ga kultiviral tako, da nas ne bo sram pred zanamci in dediščino, ki jim jo zapuščamo:

»Živeti od svojega dela«

Slovenci, pa tudi vsi drugi prebivalci naše republike, smo se v trdih časih zgodovine naučili živeti od svojega dela. To pa ni samo naša preteklost, to mora biti tudi temeljno spoznanje in vodilo za našo prihodnost. Pri tem se kaže zavedati, da je globina naših problemov tudi v neposredni prihodnosti, v kateri predstavljata tehnološka revolucija in poindustrijska, storitvena družba za nas največji izziv. Tehnologija je danes neposredni proizvod znanstvene raziskave. Znanstveno raziskovanje in razvoj sta integrirana v proizvodnjo in zato v čedalje večji meri rezultat investiranja neposredno v znanje ljudi. Inovativnost postaja stalni in sestavni del tekočega procesa proizvodnje. Univerze in akademije, šole nasploh, niso več zgolj kulturno odličje naroda, ampak so vir celotnega razvoja in napredka. Zdravje, izobraževanje in razvoj znanja, sposobnost njegovega mednarodnega integriranja, kultura in duhovno bogastvo nasploh postajajo hrbtenica nacionalne usode. Pri tem velja slej ko prej, kar so vedeli rodovi pred nami: premajhni smo, da bi se lahko zapirali v svoje meje, in prešibki, da nam ne bi bilo treba še posebej paziti na svojo kulturno, civilizacijsko in tudi politično identiteto.

(Dalje)

TUDI RUSIJA IMA PRAVICO

Tudi Rusija ima pravico do samostojnosti in do izstopa iz Sovjetske zveze. To je izjavil poslanec Boris Jelcin, ki pripada radikalni struji sovjetske partije in ki kandidira za novega predsednika ruske sovjetske republike. Zavzel se je za novo ustavo in za čisto tržno gospodarstvo.

Sporazum med velesilama

Zunanja ministra Združenih držav Baker in Sovjetske zveze Ševardnadze sta v Moskvi dosegla soglasje o nekaterih temeljnih, doslej spornih vprašanjih glede zmanjšanja jedrske oborožitve obeh velesil. To je sporočil na tiskovni konferenci v Moskvi ameriški zunanji minister, ki je podaljšal svoj 4-dnevni obisk v sovjetski prestolnici, da bi na pogajanjih čimbolj zgladili pot za uspešen sovjetsko-ameriški vrh Bush-Gorbačov. Vrhunsko srečanje se bo začelo 30. maja v Washingtonu. Kot je povedal Baker, bosta predsednika takrat lahko sklenila pogodbo o odpravi kemičnega orožja. To bo zgled za vso mednarodno skupnost.

Glede vprašanja, ki je bilo najbolj sporno, pa so dosegli bistven napredek. Gre za pogodbo Start o zmanjšanju številne jedrskega orožja na dolgi domet. Gle-

de strateških raket, ki se lahko izstrelijo z letal, so pogajalci v Moskvi dosegli zapolnjen sporazum, ki upošteva zahteve obeh strani. Glede raket, ki se lahko izstrelijo z ladij in s podmornic, pa so se dogovorili o skupni izjavi, ki bo priložena pogodbi Start in bo politično obvezovala obe velesili.

Baker pa je obžaloval, da ni bil dosežen kak poseben napredek glede pogajanj o zmanjšanju konvencionalne oborožitve v Evropi.

Baker je podaljšal bivanje v Moskvi, a tudi predsednik Bush je pozval Sovjetsko zvezo, naj popusti v svojih stališčih, da bo lahko washingtonski vrh uspešen. O samem poteku vrhunškega sestanka sta se v Moskvi 5 ur razgovarjala zunanji ministri Baker in sovjetski predsednik Gorbačov.

Na Bližnjem Vzhodu novi pokoli

Vest o pokolu sedmih Palestincev v predmestju Tel Aviva je pretresla svet, njen žalostni odmev pa je obračun protestnih manifestacij in njihovega vojaškega zatiranja na zasedenih ozemljih. Padlo je nadaljnjih šest ali sedem Palestincev, ranjencev pa je ogromno, saj se govori o številkah, ki gredo od 200 do 700. Med njimi je tudi manjše število izraelskih vojakov in civilistov.

Še vedno ni jasno, ali je zanetil novi požar sovraštva res neuravnovešen Izraelec. Dogodke so oblasti tako obnovile: ob zori se je pojavil v kraju Rišon Letzion pri Tel Avivu 21-letni Izraelec, ki je bratu vojaku odnesel del uniforme in avtomatsko puško. Ustavil je večjo skupino Palestincev iz Gaze, ki so se tam zbrali kot dninarji v pričakovanju dnevne zaposlit-

ve. Postavil jih je ob zid in začel streljati. Sedem jih je ubil, deset pa ranil. Policiji je dejal, da se je maščeval za staro zadevo.

Po vseh zasedenih ozemljih se je takoj sprožil val manifestacij s tragičnimi, že omenjenimi posledicami.

Neznanci so zažgali sadovnjak morilčeve družine. Najvišje oblasti v državi so izrazile svoje obžalovanje in ogorčenje, arabske organizacije pa obljubljajo maščevanje. Vodstvo Intifade je proglasilo tridnevno stavko na zasedenih ozemljih. Več arabskih držav je zahtevalo nujnostno sklicanje Varnostnega sveta Združenih narodov, ker da je treba zavarovati gola življenja Palestincev. Združene države so obsodile krvavo dejanje, pozvale pa so tudi Izraelce, naj bodo zmerni pri zatiranju manifestacij.

DISKONTNA MERA

Od ponedeljeka dalje znaša diskontna mera v Italiji 12,5 odstotka, kar pomeni, da se je vrnila na raven iz dne 25. avgusta pred dvema letoma. Zakladni minister Carli je izjavil, da želi vlada z zmanjšanjem za eno točko diskontne mere prispevati k stabilnosti Evropskega denarnega sistema, pri čemer tudi upošteva ukrepe, ki jih je bila sprejela vlada pred dnevi. Zmanjšanje diskontne mere bo vplivalo na celotno strukturo italijanskih obrestnih mer. Diskontna mera predstavlja višino obresti, ki jih denarni zavodi morajo plačati za posojila od Osrednje italijanske banke.

NA ESTONSKEM SE OBOROŽUJEJO

Na Estonskem se oborožujejo tako domačini kot ruski priseljenci. Estonska vlada je sklenila, da ustanovi prostovoljne zaščitne oddelke, ki bodo pod nadzorstvom notranjega ministrstva. Že prvi dan se je javilo 3.000 prostovoljcev, njihovo število pa se množi. Za ustanovitev takih polvojaških oddelkov so se estonske oblasti odločile, potem ko je pred dnevi kakih 1.500 vojaških častnikov in ruskih aktivistov skušalo zasedeti parlament. Ministrski predsednik Savisaar pa je takrat po radiu poklical na pomoč prebivalstvo in pred parlamentom se je zbralo več deset tisoč ljudi. Glasnik unitaristov in rusofilov Vinogradov pa je že napovedal, da bo tudi njegov krog začel zbirati samoobrambne skupine prostovoljcev.

NOVICE

Za župana v Zgoniku je bil potrjen komunist Miloš Budin. Na prvi seji po upravnih volitvah z dne 6. maja je bil izvoljen tudi občinski odbor, ki ga kot doslej sestavljajo komunisti in socialisti. Trije svetovalci Slovenske skupnosti so kot doslej v opoziciji. Večina je zavrnila predlog, naj bi v odbor vključili tudi predstavnika Ssk.

—o—

Zanimivo je, da imata obe večji primorski mesti, Nova Gorica in Koper župana, ki oba pripadata ZKS - Stranki demokratične prenove. V Novi Gorici je župan Sergij Peljhan, v Kopru pa Franco Juri, ki je po narodnosti Italijan. Sežana ima župana iz vrsta Socialistične zveze. Potrjen je bil Ivan Vodopivec.

S TRŽAŠKEGA

NOVA SEZONA V KRAŠKI GALERIJ

V Kraški galeriji v Repnu so v soboto, 19. t.m., odprli razstavo grafik Franca Degrassija, Renate De Mattia, Maure Israel, Bruna Ponteja, Edija Žerjale in prof. Spacala. Organizatorji so razstavi dali naslov »Srečanje na Krasu«. Dela omenjenih umetnikov zares pomenijo zanimiv prikaz motivov, tehnik in barv, ki imajo za skupni imenovalac Kras, motive kraške arhitekture, rastlinja in kmečkega dela, morja in ob tem glasbenega ustvarjanja.

DRŽAVNI SVET IN VEROUK

Državni svet je sklenil, da začasno prekinе učinke dveh razsodb deželnega upravnega sodišča v Laziu glede verouka. Upravno sodišče je namreč februarja razsodilo, da dijaki, ki ne obiskujejo verouka, lahko v času veroučnih ur zapustijo šolska poslopja in da torej niso dolžni, da sledijo kakemu alternativnemu pouku ali pa čakajo v razredu. Državni svet zaenkrat ni razpravljal o utemeljenosti prvostopenjske razsodbe, odvzel pa ji je učinkovitost, ker bi po njegovem mnenju drugače nastopila zakonodajna praznina in bi na šolskem področju nastala velika zmeda brez jasnih pravil. O verouku bi se moralo kmalu ponovno izreči ustavno sodišče. Vse kaže, da bo državni svet počakal na nove sklepe ustavnega sodišča, do takrat pa bodo morali pač dijaki, ki ne obiskujejo verouka, ostati v njegovem času v šolskih prostorih.

Predsednik Italijanske škofovske konference kardinal Poletti je izrazil zadovoljstvo in zaupanje v italijansko sodstvo. Če bi se uveljavila razsodba upravnega sodišča, je še dejal, bi začel šolski ustroj razpadati.

DUBČEK V MOSKVI

Predsednik češkoslovaškega parlamenta Dubček je zaključil svoj obisk v Moskvi. Pred odhodom je zgodovinski voditelj češkoslovaške politične prenove izrazil zelo pozitivne vtise o rezultatih razgovorov s sovjetskimi politiki in samim predsednikom Gorbačovom. Predvsem je izrazil zadovoljstvo glede dvostranskih razgovorov, ki zadevajo gospodarsko in trgovinsko sodelovanje. Ob teh vprašanjih se je Dubček razgovarjal tudi o novostih, ki se tičejo evropskih integracijskih procesov, v prvi vrsti zedinjenja obeh Nemčij ter vprašanja sprememb, ki jih doživljata obe vojaški zaveznitvi. Ob tem je predsednik češkoslovaškega parlamenta zanikal, da bi Praga nameravala izstopiti iz Varšavskega pakta. Dubček je nadalje poudaril, da se je z Gorbačovom razgovarjal tudi o Litvi in izrazil mnenje, da je rešitev mogoče dosegati edino z dialogom, predvsem pa je poudaril, da ima vsak narod pravico do samoodločbe.

PETSTRANSKO SODELOVANJE

Štiristransko sodelovanje med Italijo, Avstrijo, Jugoslavijo in Madžarsko, katerega so se dogovorili zunanji ministri omenjenih držav novembra lani v Budimpešti, se je uradno razširilo še na Češko in Slovaško republiko. Ta že od januarja sodeluje pri štiristranski pobudi kot opozovalka.

Zunanji ministri petih držav so zasedali najprej na Dunaju, nato pa v Bratislavi. Italijo je zastopal De Michelis.

Dne 1. avgusta bo v Benetkah prvi vrh vladnih predsednikov petih držav, ki bo potrdil program skupnih pobud na področjih prevoza, zaščite okolja, telekomunikacij, malih in srednjih podjetij, kulture, znanstvenega in tehnološkega raziskovanja. Italija pa bo za eno leto prevzela vodstvo petstranske zveze.

Papež na zasedanju italijanskih škofov

Papež Janez Pavel II. je 18. t.m. praznoval 70-letnico. Ob življenjskem jubileju je prejel vrsto čestitk in voščil.

Dne 17. t.m. se je udeležil zasedanja italijanske škofovske konference v Rimu. Italijanske škofo je v svojem nagovoru opozoril na velike novosti v Evropi. Dobe sedno je dejal: »Padla je meja med bratskimi narodi. Jasna je postala prevara ideologije, ki je hotela graditi prihodnost človeštva na zanikanju Boga. Evropska kultura je skorajda prisiljena, da nanovo

odkrije — in to na podlagi zgodovinskega izkustva ter junaškega pričevanja krščanskih skupnosti pod totalitarizmom — da je ravno vera v Kristusa spodbuda in jamstvo za omiko in svobodo».

Papež pa je ob tem dejal, da tako na Vzhodu kot na Zahodu ostaja grožnja praktičnega materializma, sekularizacije, subjektivizma. Potrebna je nova evangelizacija. Poudaril je še veliko pričakovanje, ki ga je spodbudila napoved o posebni evropski sinodi prihodnje leto.

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**